

Országos Környezetvédelmi Tanács

ALKOTMÁNYBÍROSÁG

Ügyszám: 11/201-9/2019.

Érkezett: 2019 JÚL 19.

Példány: Kezelőiroda:

Melléklet: 2

db

Az Országos Környezetvédelmi Tanács állásfoglalása a Nemzeti Erdőstratégia 2016-2030 előterjesztéséről

Az Országos Környezetvédelmi Tanács köszönettel megkapta véleményezésre a Nemzeti Erdőstratégia 2016-2030 c. dokumentumot, és azzal kapcsolatban a következő észrevételeket teszi.

Általános megjegyzések

A Nemzeti Erdőstratégia tervezete kiegyensúlyozottan tárgyalja az erdők fenntartásával, és az erdőkben folyó gazdálkodással kapcsolatos legfontosabb célkitűzéseket. A tervezetben szereplő fejezetek lefedik a főbb stratégiai irányokat. Az egyes témakörök kidolgozottsága ugyanakkor változó minőségű. Helyenként magas színvonalú (pl. Korszerű erdővédelem fejezet), más esetekben a tárgyalás rövidebb, kevésbé kidolgozott, vagy nem kellően alátámasztott állításokat tartalmaz. A klímaváltozás és az erdőgazdálkodás kapcsolatának tárgyalása során hibás szakmai álláspontok is megfogalmazódnak. Néhány jelentős téma (pl. a háborítatlan erdők kérdése) kimaradt az anyagból.

Nem konzisztens az anyagban az erdők meghatározása: az erdők közvagyon jellegének, sokrétű ökológiai funkcióinak, ökoszisztéma szolgáltatásainak leírása, amely megfelelő alapot adna a stratégiai gondolkodáshoz. Ennek nyomán az előterjesztés több ízben „földhasznosítási forma”-ként határozza meg az erdőt, vagy megújuló erőforrásként, ami gazdasági/gazdálkodási szintre szűkíti az erdőkről történő stratégiai gondolkodást. Az erdő „gazdasági és természetvédelmi alapokra épülő rendszer”-ként történő említése szintén pontatlan megfogalmazás. A Tanács fontosnak tartja hangsúlyozni az erdők ökoszisztéma jellegét, sokrétű ökológiai funkcióit és az ebből adódó és nyerhető változatos szolgáltatások fontosságát annak érdekében, hogy a különböző szolgáltatások környezeti, gazdasági és társadalmi jelentősége valóban áttekinthető és összemérhető legyen. Rendkívül fontos, hogy komplex módon együttesen legyen látható valamennyi ökoszisztéma szolgáltatás és azok környezeti, társadalmi és gazdasági hasznossága, pl. árvízvédelmi, talajvédelmi, jóléti szolgáltatások, egészségmegőrzés, terápiás hatások etc. Ez kell, hogy megalapozza az erdőkkel kapcsolatos stratégiai döntéshozatalt.

Az Országos Környezetvédelmi Tanács fontosnak tartja megjegyezni, hogy az erdők védelmi és közjóléti funkciói éppúgy, mint a gazdasági funkció szorosan összefügg az erdő, mint ökoszisztéma megfelelő működésével. Ennek felismerése az elmúlt évtizedekben globálisan is meghatározó. Javasoljuk ezért minden olyan állítás törlését, amely a faanyag-termelési, vidékfejlesztési, vagy védelmi (különösen klímavédelmi) szempontokat egyoldalúan hangsúlyozza, vagy szembeállítja azokat az ökoszisztémák megfelelő működését leginkább javítani igyekvő természetvédelmi szempontokkal. Utalunk itt mindenképp a termőhely szempontjából őshonos fafajok, ill. ennek megfelelő célállományok alkalmazására, a természetközeli erdőművelési módok előtérbe helyezésére, illetve a védelmi rendeltetésű erdők egy részének speciá-

OKT Titkárság: 1055 Budapest, Kossuth tér 11.

Postacím: 1860 Bp.

Telefon: 1- 79 51063, 1- 79 53699. Fax: 1- 79 50429.

E-mail: okttitk@fm.gov.hu

www.okt.hu

Országos Környezetvédelmi Tanács

lis, természetvédelmi kezelésére. Hazánk történelmileg kialakult erdőállománya kiterjedését, fajösszetételét és az alkalmazott erdőgazdálkodási módszereket tekintve hátrányos helyzetben van az ökoszisztéma funkciók helyreállításának lehetőségei terén, ezért különösen fontosnak tartjuk e szempont megfelelő képviselését a nemzeti erdőstratégiában.

A Tanács koncepcionális szempontból hasznosnak tartaná a tervezet egyes részeit egymással jobban összehangolni, pl. összhangba hozni a törzssanyagot a vezetői összefoglalóval, markánsabban elválasztani egymástól a kihívásokról, ill. a stratégiai célokról szóló fejezeteket, továbbá a legfontosabb, a stratégia szempontjából kritikus állításokat számszerű adatokkal alátámasztani.

Az „erdőborítás növelése”, illetve az „erdőtelepítés”, mint stratégiai célkitűzés több ponton szerepel az előterjesztésben (pl. Vezetői összefoglalóban fő célok, IV. 1. fejezet). Megítélésünk szerint a hazai erdőborítás növelését célzó, nagy ívű programok tervezése előtt szükséges megvizsgálni, hogy

- a jelenlegi erdőborítás mellett pontosan mi indokolja az erdőterület további növelését?
- az erdőterület növelése milyen ökológiai funkciókkal, illetve milyen természeti értékekkel bíró területek rovására történne?
- milyen paraméterekkel bíró (fafaj, hasznosítás, vágáskor stb.) erdők kerülnének telepítésre?

Véleményünk szerint az előterjesztésben több helyen is hangsúlyozott klímavédelmi, klímadaptációs szempontok önmagukban nem adnak alapot az erdőborítás növelésére. Az állandó borítású gyepeként hasznosított területek, illetve a bolygatás nélküli gyeptelepítéssel borított talaj az erdőkkel összemérhető kapacitású CO₂-tárolók, különösen akkor, ha rövid vágásfordulójú, alapvetően vágásos hasznosítású erdőkkel, faültetvényekkel kívánnánk növelni a fával borított területek arányát. Újabb erdőterületek kialakítása helyett javasoljuk a meglévő erdők természetvédelmi szempontú átalakítását (vegyes korú és fafajú, őshonos/tájhonos állományok, magas vágáskorral, gazdag gyeptelepítéssel és cserjeszinttel), az állandó gyepterületek megőrzése mellett. Mindemellett javasoljuk az erdőtelepítési programok tervezése előtt olyan kutatási programok indítását, amelyek kellő ökológiai alapot és okot adnak az erdőterület növelésére, különösen az agrár-élőhelyek veszteséges elszegényedése, a természetközeli agrárterületek beszűkülése, a nyílt pusztai élőhelyek átalakulása fényében.

Az OKT támogatja a stratégiában foglalt fejlesztési elképzeléseket, az erdőgazdálkodók adminisztratív terheinek csökkentésére, adózásának egyszerűsítésére javasolt lépéseket, amennyiben ezek nem veszélyeztetik a védelmi funkciók és az erdők társadalmi szerepének maradtalan érvényesülését.

Részletes megjegyzések

OKT Titkárság: 1055 Budapest, Kossuth tér 11.

Postacím: 1860 Bp.

Telefon: 1- 79 51063, 1- 79 53699. Fax: 1- 79 50429.

E-mail: okttitk@fm.gov.hu

www.okt.hu

Vezetői összefoglaló

Az Erdőstratégia kiemelt célkitűzései (fő céljai) között javasoljuk szerepeltetni az inváziós fa- és cserjefajok hatékony megfékezését és visszaszorítását. Javasoljuk önálló akciótervek kidolgozását és végrehajtását erdőtervezési körzetenként a nemzeti park-igazgatóságok és az erdészeti hatóságok, valamint az erdőgazdálkodók bevonásával.

Az erdők társadalmi jelentősége kapcsán nem megalapozott a mérsékelt öv kiemelése. Hasonlóképpen túlzásnak érezzük régészeti lelőhelyekre vonatkozó szabályok kiemelését, és első helyen szerepeltetését a célok között. A fő célok között a védelmi szerep kiegészítését javasoljuk a következők szerint:

- „Az erdők kiemelten természet- és talajvédelmi szerepének fokozása;
- Az erdők klímavédelmi szerepének előtérbe helyezése”

III. Fenntarthatóság és fenntartható hasznosítás

A következő mondatban szereplő adatok javítása indokolt: „Erdeink 63 56 százaléka őshonos, 37 44 százaléka pedig idegenhonos, ill. tájidegen fajokból, vagy nemesített fajtákból áll.”

IV.1 Klímaváltozás

A klímaváltozás általában az erdőkre nehezedő nyomásként jelenik meg az anyagban. Javasoljuk hangsúlyosan szerepeltetni az erdők közvetlen klímaszabályozó hatását, illetve az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó járulékos hatások mérséklésében (pl. vízháztartás, árvizek hatásának mérséklése, erózióvédelem) betöltött szerepét. Ezzel összefüggésben fontos megemlíteni, hogy a határon átnyúló erdők, illetve a vízgyűjtő területeken található erdők esetében nemzetközi stratégiai egyeztetés szükséges, a stratégia-alkotás minél korábbi fázisaiban.

Ebben a fejezetben hivatkozás történik arra, hogy az intenzív, rövidebb vágásfordulóval történő fahasználat kedvező az erdők, illetve az onnan kitermelt faanyag széntárolási kapacitására, míg a “túltartás” hátrányos („A szénmegkötés intenzitása a fa biológiai életkora utolsó szakaszában csökken. Ezért a gazdasági elsődleges rendeltetésű erdőkben a gazdasági vágásérettségi kor előnyben részesítése is többlet széndioxid megkötést eredményez.”). A hazai és nemzetközi szakirodalomban¹ található modellek ezt nem támasztják alá, illetve azt mutatják, hogy a nagy kiterjedésű, maximális élő és holt biomasszával rendelkező erdők tárolják a legtöbb szenet hosszú távon. A téves okfejtést, amely az intenzív, nagyüzemi erdőgaz-

¹ Ernst-Detlef Schulze, Christian Wirth, Martin Heimann (2000) Managing Forests After Kyoto. Science 22 Sep 2000: Vol. 289, Issue 5487, pp. 2058-2059

Jared S. Nunery, William S. Keeton (2010) Forest carbon storage in the northeastern United States: Net effects of harvesting frequency, post-harvest retention, and wood products Forest Ecology and Management Volume 259, Issue 8, 31 March 2010, Pages 1363–1375

Országos Környezetvédelmi Tanács

dálkodási módokat a klímaváltozás szempontjából kedvező gyakorlatként mutatja be, kérjük a stratégiai anyagból törölni; továbbá a fentihez hasonlóan ezt is: „A klímaváltozás hatásainak mérséklését szolgálja tehát az erdők éves fatermésének minél nagyobb arányú kitermelése”. A talajárnyékolásra vonatkozó megjegyzést javasoljuk kiegészíteni: „mindenekelőtt a folyamatos erdőborításon alapuló erdőkezelési módokkal”.

IV.3 Természetvédelem az erdőkben

A hazánkban található közösségi jelentőségű erdei élőhelyek állapota (természetvédelmi helyzete) a legutóbbi Natura 2000 országjelentés² alapján csaknem 80%-ban kedvezőtlen/rossz. Tagországi köteleesség a természetvédelmi helyzet javítása, helyreállítása, amelyet azután lehetséges és szükséges fenntartani – valamennyi Natura 2000 erdőben, függetlenül a tulajdoni viszonyoktól, hasznosítástól. Javasoljuk a természetvédelmi kezelés szerepének, valamint a védett, fokozottan védett és Natura 2000 erdőkre vonatkozó speciális célkitűzések és kezelési koncepció bemutatását.

Az utóbbi néhány évben a Natura 2000 területek jelentős részére elkészültek az ún. Natura 2000 fenntartási tervek, amelyek a tervezési folyamat során valamennyi érintett hatósággal és gazdálkodói körrel egyeztetésre kerültek. Javasoljuk ezek, mint stratégiai szintű megállapításokat és gyakorlati megvalósítási javaslatokat egyaránt tartalmazó dokumentumok figyelembe vételét.

Javasoljuk beilleszteni e fejezetbe a háborítatlan erdők jelenleg hiányzó témakörét, amelyek mind az erdőrezervátumok, mind a nemzeti parkok tervezett természeti övezetei kapcsán fontosak, és szerepük kulcsfontosságú a biológiai sokféleség megőrzése, valamint a rekreáció és a kutatások terén. Javasoljuk jelezni, hogy megőrzésük szempontjából kiemelt fontosságú a nemzeti parki övezeti rendszer kialakítása. Szövegszerű javaslatunk: „A védett és fokozottan védett erdők egy részében, így az erdőrezervátumok ún. magterületein, a nemzeti parkok ún. természeti övezeteiben, illetve kiemelt jelentőségű, magas természetességű erdőállományokban a fakitermelés megszüntetése, és az erdőállomány háborítatlan, természetes fejlődésének biztosítása alapvető célkitűzés. Ennek részletes jogszabályi kereteit – különösen állami erdők esetében – haladéktalanul biztosítani kell.”

A célok között megjelenő „fenntartható erdőgazdálkodás elősegítése” nem kiemelt természetvédelmi cél, hiszen ennek valamennyi erdőterületen érvényesülnie kell. A foglalkoztatási kapacitás növelése szintén nem természetvédelmi cél.

A 4b stratégiai célok közé javasoljuk beemelni az 1. pontban a természetvédelmi erdőkezelés alkalmazását is, míg a 2. pontban foglaltakat kiterjeszteni a származék erdőkre is.

IV.8 Fejlesztés, innováció

Relevancia hiányában javasoljuk a következő mondat törlését e fejezetből: „Az erdőnek a rekreációban, az egészségvédelemben és a vízellátási rendszerbeli szerepét oly módon kell betöltenie, hogy mindez szükségtelenül ne korlátozza az erdők gazdasági hasznosítását.”

² https://circabc.europa.eu/sd/a/d5c1f10b-7a2d-444d-9738-c8cdd0295b9f/HU_20140528.pdf

IV.9 Az erdőgazdálkodás támogatása

Ez a fejezet véleményünk szerint sokkal több alátámasztást igényelne, amelyből kitűnnék, hogy a faanyagtermelésből származó, illetve az erdőkkel kapcsolatos egyéb árbevételek milyen nagyságrendet tesznek ki, jelenleg mire fordítódnak, és az erdők fenntartásának, illetve fejlesztésének mely elemei igényelnek ezeken felüli, többlet forrásokat.

A területalapú támogatások bevezetésének szorgalmazása kapcsán az az OKT véleménye, hogy a gazdálkodónak minden esetben meg kell felelnie a fenntarthatóság követelményeinek. A klímaváltozás hatására jelentkező erdőkárok felszámolására szükséges fedezet szorgalmazását csak az ezt alátámasztó adatok ismeretében tartjuk indokoltnak szerepeltetni, ezek hiányában törlését javasoljuk.

V.2.1 Az állami erdőgazdálkodás fejlesztése

A Tanács szükségesnek tartja kiemelni az állami tulajdonú védett, fokozottan védett, illetve Natura 2000 erdőterületek kezelésével kapcsolatos speciális elvárásokat és a természetvédelmi erdőkezelés szerepét és jelentőségét – különös tekintettel az erdőrezervátumokra és a nemzeti parkok tervezett természeti övezeteire. Az erdő- és vadgazdálkodás összehangolása pontnál a stratégiában máshol megjelenő megoldási javaslatokat („A nagyvadlétszám nemkívánatos további növekedésének megállítása, illetve a létszám csökkentése valamennyi nagyvadfajunk esetében; pl. 8. oldal) javasoljuk beemelni.

E fejezet általános céljai között kérjük szerepeltetni az erdei ökoszisztémák stabilitásának erősítését, a biológiai sokféleség megőrzését és növelését. A nagyvadállománnyal kapcsolatos megfontolások az erdőgazdálkodásban nem célok, hanem eszközök – és nem kizárólagos eszközök – a fenti cél elérésére.

Az általános célok között (V.2.1) javasoljuk szerepeltetni „a védett, fokozottan védett illetve a Natura 2000 hálózathoz tartozó erdők természetességi állapotának javítása” célt; a stratégiai célok között (V.2.2) pedig „a védett, fokozottan védett, illetve a Natura 2000 hálózathoz tartozó erdők egy részének esetében a természetvédelmi erdőkezelés alkalmazása, különös tekintettel az erdőrezervátumokra és a nemzeti parki természeti övezetekre” célt.

A stratégiai célok között szerepel a fakitermelés volumenének kihasználása fenntartható erdőgazdálkodás keretében, azonban kétséges, hogy ez a megfelelő természetvédelmi szempontból is fenntartható erdőgazdálkodás követelményeinek, különösen a védett és fokozottan védett területeken.

V.3.2 A magán-erdőgazdálkodás fejlesztése – stratégiai célok

A fentebb említett kutatásokat és vizsgálatokat követően javasoljuk törölni, vagy újragondolni a következő célt: „Széleskörű kampány, a földtulajdonosok ösztönzésére az erdőterület folyamatos növelése érdekében (erdőtelepítés)”. Véleményünk szerint a mezőgazdasági hasznosításra nem alkalmas területeken az erdőtelepítés sikeressége is megkérdőjelezhető. Az intenzív faültetvény telepítését – ha ez gazdaságilag megfelelő alternatíva is lenne – nem tudjuk támogatni ezeken a területeken.

Ugyancsak klímavédelmi szempontokra való tekintettel – amelyekre az anyag több fejezetben is kitér – csak olyan mértékben javasoljuk a megújuló energiaként, biomasszaként való hasznosítást, ami az erdők valódi megújuló-képességével arányban áll. Ipari mértékben energeti-

Országos Környezetvédelmi Tanács

kai célra csak erdőgazdasági hulladék, melléktermék (faapríték, fűrészpor) hasznosítását javasoljuk. A fás szárú energetikai hasznosítású ültetvények nyilvánvalóan nem szolgálják a CO₂ tárolók hosszú távú feltöltését, így a klímaváltozással kapcsolatos célkitűzéseket.

V.4.2 Természetvédelem az erdőkben

Javasoljuk beilleszteni a természetvédelmi szempontú intézkedések végrehajtásának, valamint a természetvédelmi célú erdőkezelés elterjesztésének segítését megfelelő támogatási programok bevezetésével.

Az általános célok között (V.4.1) javasoljuk szerepeltetni „a védett, fokozottan védett, illetve a Natura 2000 hálózathoz tartozó erdők egy részének esetében a természetvédelmi erdőkezelés alkalmazása, különös tekintettel az erdőrezervátumokra és a nemzeti parki természeti övezetekre” célt.

A stratégiai célok (V.4.2) 3. pontjához javasoljuk hozzáadni a természetszerű és a származék-erdőket.

Az V.4.3 fejezetben javasoljuk megjeleníteni a természetvédelmi erdőkezelés elterjedésének segítését, valamint a nemzeti parkok övezeti rendszerének kialakítását, azok megfelelő kezelésének biztosítását.

V.6.2 Fenntartható vadgazdálkodás

E célkitűzés nem merülhet ki a nagyvadállomány apasztásában. A probléma összetettebb, és összetett kezelést kíván, amelynek része a vadkerítések telepítésével kapcsolatos szabályozás, a gazdag cserjeszinttel rendelkező erdőszegélyek kialakítása, megőrzése, a hatékonyabb állomány szabályozási módszerek alkalmazása. Gazdasági érdekkéntől (is) lévén szó a probléma megoldásához alapvető a földhasználó és a vadászati jog gyakorlójának érdekközössége. Javasoljuk a következő célkitűzés beillesztését: „Mindemellett kiemelt figyelmet kell fordítani az olyan erdőgazdasági gyakorlatok felszámolására, melyek a vadkárérzékenységet növelik (pl. cserjeszint irtása), a vadkárt akár szerény vadsűrűség mellett is koncentrálnak (pl. indokolatlanul fenntartott kerítések), és törekedni kell a vadállomány tartamos jelenlétével számoló erdőállományok kialakítására (pl. erdőszegély kialakításával, cserjeborítás megőrzésével).”

V.9.2 Kutatás, oktatás

A Kutatás 1. pontjának 1. és 6. bekezdését javasoljuk kiegészíteni: „fafaj-összetétel, célállomány megválasztásának átgondolása, kíméletes, a klímaváltozás hatásait csökkentő erdőgazdálkodási üzemmódok bevezetése, technológiaváltás előkészítése stb.”; illetve: „Fafaj politika átgondolása, az őshonos fafajú, állékony, klímaváltozás szempontjából ellenálló, magas természetességű erdők előtérbe helyezése.”

A célok között javasoljuk szerepeltetni, hogy folyjanak kutatások az erdők ökológiai funkcióinak feltárásával, továbbá az ökoszisztéma szolgáltatások teljes körének számba vételével kapcsolatban annak érdekében, hogy egyben lássunk valamennyi szolgáltatást azok környezeti, társadalmi és gazdasági paramétereivel (pl. védelmi és jóléti szolgáltatások). E kutatás alapozza meg az erdőkkel kapcsolatos stratégiai döntéshozatalt.

Javasoljuk, hogy az erdők biodiverzitásának vizsgálatát ne korlátozzák a természetvédelmi oltalom alatt álló erdők területére.

OKT Titkárság: 1055 Budapest, Kossuth tér 11.

Postacím: 1860 Bp.

Telefon: 1- 79 51063, 1- 79 53699. Fax: 1- 79 50429.

E-mail: okttitk@fm.gov.hu

www.okt.hu

Országos Környezetvédelmi Tanács

Az „Új fajok alkalmazási lehetőségének vizsgálata” cél megfogalmazását javasoljuk módosítani: „Idegenhonos fafajok alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata ültetvények esetében”. A meglévő erdőterületeken a Tanács nem javasolja „új fajok” (ez alatt kizárásos alapon idegenhonos fafajok érthetők) telepítését, illetve ennek vizsgálatát.

Az V.9.3.c) pont kapcsán megjegyezzük, hogy a sarjerdők lecserélése nem minden esetben vezet a biológiai sokféleség növeléséhez.

Az V.9.4.a) pont állításainak alátámasztására tudományos adatok, hivatkozások megléte szükséges (pl. klímaváltozás miatti tömeges pusztulási folyamatok). A b) pontban tett állítás (folyamatos erdőborítás fenntartása melletti erdőgazdálkodás szélesebb körű, üzemi méretű elterjesztéséhez csak most kezdődnek a kísérletek) nem állja meg a helyét: több mint tíz éve (helyenként csaknem két évtizede) folynak ilyen jellegű vizsgálatok hazánkban is.

V.10 Hatékony kommunikáció

Az akác természetvédelmi szempontból káros hatása miatt a nemzeti erdőstratégiában kevésbé alátámasztható hungarikum voltának szerepeltetése.

Erdei legeltetés témaköre

A jelenlegi erdőgazdálkodási szabályozás kategorikusan tiltja az erdők legeltetését. Természetvédelmi, illetve agrár-környezetvédelmi szakmai fórumokon az utóbbi időben mind gyakrabban kerül elő az erdei legeltetés, mint természetvédelmi szempontból helyenként nagyon is kívánatos haszonvételi lehetőség. Javasoljuk, hogy az Erdőstratégia tartalmazzon az erdei legeltetés mai lehetőségeinek, hatásainak, szabályozásának vizsgálatára vonatkozó célkitűzéseket, akár a vidékfejlesztési, akár a természetvédelmi célok között.

2016. július 15.

OKT Titkárság: 1055 Budapest, Kossuth tér 11.

Postacím: 1860 Bp.

Telefon: 1- 79 51063, 1- 79 53699. Fax: 1- 79 50429.

E-mail: okttitk@fm.gov.hu

www.okt.hu